

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA

Klasa 1 LO (poziom podstawowy)

TREŚCI NAUCZANIA

1. LATINA ET GRAECA - LINGVAE IMPERII ROMANORUM (1 godz. lekcyjna)		
Treści językowe	Treści kulturowe	Podstawa programowa
- alfabet, wymowa, akcentuacja		1. ma świadomość wielkiego podobieństwa majuskułowego alfabetu łacińskiego do jego greckiego majuskułowego pierwowzoru oraz pewnej odrębności obu alfabetów minuskułowych, związanej z – do pewnego stopnia niezależnym – rozwojem obu minuskuł; 2. potrafi wskazać na mapie obszary, na których współcześnie jest używany „wspólny alfabet Europy” w postaci zarówno łacińskiej, jak i greckiej oraz cyrylicy; 3. ma świadomość możliwych znaczeń pojęć „cywilizacji łacińskiej” i „cywilizacji Zachodu”.
2. Temat: LINGVAE MUNDI, MUNDUS LINGUARUM (3 godz. lekcyjne)		
Treści językowe	Treści kulturowe	Podstawa programowa
- deklinacja 1. i 2. (rzeczowniki i przymiotniki) - esse + composita - przyimek in - tekst De Marco et Iulia	- język łaciński w rodzinie języków indoeuropejskich	1. ma świadomość istnienia indoeuropejskiej rodziny języków oraz faktu, że należy do niej większość współczesnych języków europejskich, w tym język polski; 2. zna nazwy ważniejszych grup językowych w obrębie rodziny indoeuropejskiej (indyjska, irańska, grecka, italska, celtycka, germańska, bałtosłowiańska) oraz potrafi przyporządkować do każdej z nich co najmniej po jednym (żywym lub martwym) języku; 3. ma świadomość szczególnej, wynikłej z historii politycznej, pozycji łaciny w grupie języków italskich oraz istnienia na

		<p>Półwyspie Apenińskim nieindoeuropejskiego języka ludu Etrusków;</p> <p>4. zna i rozumie termin „romańska grupa językowa” oraz ma świadomość swoistości tej grupy na tle pozostałych grup językowych rodziny indoeuropejskiej, a także rozumie hybrydowy, germańsko-romański charakter języka angielskiego;</p> <p>5. potrafi wymienić i zlokalizować na mapie ważniejsze języki z grupy romańskiej (portugalski, hiszpański, kataloński, francuski, włoski, rumuński).</p>
--	--	---

3. Temat: ANTIQUITATI STUDERE (3 godz. lekcyjna)

Treści językowe	Treści kulturowe	Podstawa programowa
<ul style="list-style-type: none"> - praesens activi - zaimki dzierżawcze - przyimki ad, cum, de - tekst <i>Marcus linguae Latinae studet</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - po co nam dziś antyk? 	<ol style="list-style-type: none"> 1. z pomocą nauczyciela dyskutuje na temat stwierdzenia Arnaldo Momigliano: „Ślady antycznej przeszłości obecne w naszej kulturze, języku, pomnikach czy instytucjach są tak wyraźne, że zmuszają nas do studiowania ich, byśmy mogli zrozumieć ważną część nas samych”; 2. posiada podstawową wiedzę na temat: <ol style="list-style-type: none"> a) procesu transmisji tekstów antycznych z czasów starożytnych do nowożytnych oraz ich wprowadzenia do obiegu u zarania nowożytności, b) fascynacji materialnymi zabytkami świata antycznego od średniowiecza do czasów współczesnych ze szczególnym uwzględnieniem narodzin archeologii klasycznej w drugiej połowie XVIII w.; 3. ma świadomość, że badania nad antykiem i jego tradycją to otwarta i ewoluująca dziedzina wiedzy;

		4. wie, czym zajmują się badacze antyku i jego recepcji o następujących specjalizacjach: filolog klasyczny, archeolog, papirolog, epigrafik, numizmatyk; 5. rozumie znaczenie pojęć: klasyczny (według Władysława Tatarkiewicza), kultura antyczna, tradycja i recepcja antyku, humanizm.
4. Temat: FONTES EUROPÆE (3 godz. lekcyjne)		
Treści językowe	Treści kulturowe	Podstawa programowa
- utrwalenie form gramatycznych - zaimki osobowe - przyimki ab, ante, contra, ex, inter, per, post, pro, sine - heksametr (czytanie metryczne) - tekst <i>Colloquium Marci cum avo</i> - tekst <i>Marcus de Romae initiis legit</i>	- Mitologia grecka jako medium znaczeń od starożytności po współczesną kulturę popularną	1. wykorzystując odpowiednie źródła potrafi streścić wybrany przez siebie rozbudowany mit (np. cykle: trojański, heraklejski, mit: dionizyjski, apolloński, wybrane metamorfozy Owidiańskie); 2. posiada podstawową wiedzę o tradycji przedstawiania postaci mitologicznych w sztukach wizualnych od pierwowzorów starożytnych do dzieł współczesnych; potrafi, korzystając m.in. ze źródeł cyfrowych, właściwie egzemplifikować obrazowanie wybranego przez siebie mitu; 3. rozumie zjawisko reinterpretacji mitów jako nieodłączną tradycję kultury europejskiej począwszy od starożytności, poświadczoną zarówno w kontekście pogańskim, jak i chrześcijańskim. 4. zna mit o założeniu Rzymu oraz jego, przekazaną przez tradycję, datę.
5. Temat: ROMA VISITANDA (1 godz. lekcyjna)		
Treści językowe	Treści kulturowe	Podstawa programowa
- perfectum activi - wybrane przyimki - tekst: <i>Marcus Romam visitat</i>	- Roma antiqua, nova, aeterna	1. posiada podstawową wiedzę o ciągłości architektonicznej Rzymu od miasta starożytnego, poprzez średniowiecze, renesans i barok; 2. dostrzega znaczenie Rzymu w różnych epokach jako politycznej,

		<p>kulturowej i duchowej stolicy świata zachodniego;</p> <p>3. rozumie Rzym z jego substancją zabytkową jako swoisty przetrwalnik antyku i jego tradycji w sztukach wizualnych i architekturze; rozumie określenie Wieczne Miasto;</p> <p>4. referuje z wykorzystaniem narzędzi i zasobów cyfrowych podstawowe informacje na temat najświetniejszych zabytków Rzymu starożytnego, nowożytnego oraz arcydzieł sztuki.</p>
6. Temat: RES PUBLICA ROMANORUM (3 godz. lekcyjne)		
Treści językowe	Treści kulturowe	Podstawa programowa
<p>- deklinacja 3 (rzeczowniki i przymiotniki)</p> <p>- tekst <i>Marcus de re publica Romana discit</i></p>	<p>- Rzymskie wzorce osobowe (<i>exempla</i>), pamięć historyczna i kult przodków jako budulec tożsamości, wspólnoty i narzędzie propagandy.</p>	<p>1. posiada podstawową wiedzę o charakterystycznych dla kultury starożytnego Rzymu zjawiskach, takich jak:</p> <p>a. kult przodków jako tradycja kształtująca model społeczny,</p> <p>b. kult sławnych postaci (np. Eneasza, Lucjusza Juniusza Brutusa) jako czynnik państwowotwórczy i wspólnototwórczy,</p> <p>c. historie egzemplarne jako wzorce cnót obywatelskich i źródła nauk moralnych,</p> <p>2. potrafi, korzystając m.in. ze źródeł cyfrowych, zinterpretować rzymskie wzorce osobowe (np. Marek Kurcjusz, Mucjusz Scewola, Koriolan, Cyncynat, Kornelia), ilustrując swoją wypowiedź źródłami ikonograficznymi;</p> <p>3. rozpoznaje wartości (cnoty) przekazywane w historiach egzemplarnych i rozumie ich społeczne znaczenie, wskazuje ich charakter formatywny i wspólnototwórczy (np. dbałość o dobro wspólne, odwaga,</p>

		<p>mądrość, prawość, umiar, honor, przedkładanie interesu ojczyzny nad interes własny), ma świadomość długiego trwania tych wartości w kulturze europejskiej;</p> <p>4. potrafi, wykorzystując przykłady znanych mu wydarzeń i postaci z historii Polski lub historii lokalnej, wskazać bliskie jego wrażliwości nowożytne i współczesne <i>exempla</i>;</p> <p>5. rozumie znaczenie pojęć: <i>virtus, gloria maiorum, mores maiorum, homo novus</i>, polityka historyczna, propaganda historyczna.</p>
7. Temat: VITA BREVIS, ARS LONGA (3 godz. lekcyjne)		
Treści językowe	Treści kulturowe	Podstawa programowa
<p>- passivum</p> <p>- tekst <i>Marcus de arte antiqua legit</i></p>	<p>- Klasyczny system wartości estetycznych w sztuce i architekturze.</p>	<p>1. ma świadomość związku estetyki z refleksją filozoficzną w tradycji europejskiej;</p> <p>2. dyskutuje na temat ideału piękna w rzeźbie greckiej, na wybranych przez siebie przykładach interpretuje stwierdzenie Johanna Joachima Winckelmanna: „Powszechną i znakomitą cechą greckich arcydzieł jest (...) szlachetna prostota i spokojna wielkość, tak w postawie, jak i w wyrazie twarzy”;</p> <p>3. dostrzega antyczny rodowód zjawisk artystycznych, takich jak pomnik komemoratywny i realistyczny portret, łuk triumfalny, kolumna honoryfikacyjna, statua, pomnik konny, popiersie;</p> <p>4. zna zasadnicze dla sztuki i architektury starożytnej Grecji i Rzymu i jej recepcji pojęcia takie jak: <i>mimesis, symmetria</i>, kanon, klasyczne porządki architektoniczne (także</p>

		spiętrzony i wielki porządek), złota proporcja, harmonia.
8. CIVITAS ATHENIENSIVM (3 godz. lekcyjne)		
Treści językowe	Treści kulturowe	Podstawa programowa
- deklinacja 4 i 5 - wiersz <i>Athenae</i> - tekst <i>Marcus de Themistocle legit</i>	- demokracja ateńska: ideał i praktyka	1. zna mowę pogrzebową Peryklesa z drugiej księgi „Wojny Peloponeskiej” Tukidydesa oraz fragmenty „Obrony Sokratesa” Platona (17a–24b), zna zarys bezpośredniego historycznego kontekstu obu tekstów, potrafi analizować te teksty i dyskutować krytycznie o wartościach w nich przekazywanych: równości wobec praw, równym dostępie do urzędów, tolerancji, dostępie do dóbr materialnych i dóbr kultury; 2. dyskutuje o ideałach demokracji i różnicach pomiędzy demokracją ateńską i współczesną; 3. rozumie pojęcia polis, demokracja, demagog, demagogia, retoryka: sądowa, polityczna, popisowa.
9. MENS SANA IN CORPORE SANO (2 godz. lekcyjne)		
Treści językowe	Treści kulturowe	Podstawa programowa
- utrwalenie form gramatycznych - podsumowanie przyimków - tekst <i>Marcus de corpore et sensibus honinis legit</i>	- ciało w kulturze grecko-rzymskiej	1. zna elementy wychowania greckiego nastawione na rozwój kultury fizycznej; rozumie termin <i>kalokagathia</i> ; 2. zna podstawowe fakty dotyczące uprawiania sportu w Grecji, dyscypliny sportowe; 3. rozumie rolę igrzysk, w szczególności igrzysk olimpijskich; 4. posiada podstawową wiedzę na temat pielęgnacji ciała w starożytności, w tym społecznej funkcji term; 5. posiada podstawową wiedzę o rzymskich obrzędach pogrzebowych; zna kategorie zabytków: stela, urna i sarkofag;

		6. rozumie pojęcia: termy, gymnasion, palestra, stadion, cyrk, sympozjon.
10. DE CIVITATE DEI (2 godz. lekcyjne)		
Treści językowe	Treści kulturowe	Podstawa programowa
- utrwalenie form gramatycznych - liczebniki - tekst <i>Marcus ecclesiae historiam cognoscit</i>	- Od Kościoła pierwszych chrześcijan do rzymskiego Kościoła papieży	1. zna rolę św. Pawła w nadaniu chrześcijaństwu wymiaru uniwersalnego (na podstawie Gal 2,11-14); 2. ma świadomość doktrynalnej różnorodności świata chrześcijańskiego pierwszych wieków; 3. dostrzega wpływ filozofii greckiej na rozwój doktryny chrześcijańskiej: rozumie tekst wyznania wiary jako wyniku sporów o naturę Chrystusa („współistotny”) i istotę Trójcy; 4. zna zarys wydarzeń politycznych związanych z przełomem konstantyńskim i początkami papiestwa w V i VI w.; 5. rozumie pojęcia: herezja, polemika, sobór, a także pojęcie <i>logos</i> i wieloznaczność jego tłumaczeń.
11. HEREDITAS ROMANORUM (2 godz. lekcyjne)		
Treści językowe	Treści kulturowe	Podstawa programowa
- stopniowanie - tekst <i>Marcus de hereditate Romanorum discit</i>	- Cywilizacja imperium rzymskiego i jej znaczenie dla kształtu i rozwoju świata zachodniego	1. posiada podstawową wiedzę o cywilizacyjnych osiągnięciach starożytnych Rzymian w zakresie: a. tworzenia zrębów myśli prawnej, uniwersalizacji tworzonych norm prawnych oraz kodyfikacji prawa, b. budownictwa (prywatnego, publicznego, drogowego, wodociągowego) także w wymiarze technologicznym (produkcja oraz wykorzystanie betonu i szkła); 2. zna zasięg imperium rzymskiego za panowania Trajana i potrafi podać przykłady współczesnych europejskich miast, będących pierwotnie

		<p>rzymskimi koloniami i obozami wojskowymi;</p> <p>3. ma świadomość, że podstawą rozwoju cywilizacyjnego krajów Europy zachodniej jest fundament cywilizacji rzymskiej;</p> <p>4. rozumie rolę prawa rzymskiego, zwłaszcza prawa cywilnego, w średniowiecznej i nowożytnej Europie;</p> <p>5. rozumie znaczenie pojęć: <i>domus, insula, hypocaustum, kamień milowy, limes, bazylika (rzymska i chrześcijańska), ius, lex, kodyfikacja justyniańska.</i></p>
12. POSTERI ROMANORUM SUMUS (2 godz. lekcyjne)		
Treści językowe	Treści kulturowe	Podstawa programowa
<p>- utrwalenie form gramatycznych</p> <p>- czytanie metryczne łacińskich utworów z epok późniejszych</p> <p>- tekst <i>Marcus de Europa legit</i></p>	<p>- Rzymska forma Rzeczypospolitej Obojga Narodów</p>	<p>1. ma świadomość, że wielu autorów polskiej literatury pisało (wyłącznie lub w części) po łacinie: Gall Anonim, Wincenty Kadłubek, Jan Długosz, Mikołaj Kopernik, Jan Kochanowski, Andrzej Frycz Modrzewski, Jan Łaski młodszy, Maciej Sarbiewski;</p> <p>2. ma świadomość, że polskie piśmiennictwo XVI i XVII w. (m.in. pamiętniki, korespondencja, uchwały sejmików) powstawało często w języku mieszanym, polsko-łacińskim (makaronizmy);</p> <p>3. rozumie znaczenie opartego na tradycji antycznej wykształcenia elit Rzeczypospolitej Obojga Narodów.</p>